FAMILIE-/ARVERET - VINTEREKSAMEN 2003/2004

Opgave 1

I 1997 flyttede Helle Hansen ind hos Morten Madsen i dennes ejerlejlighed. Året efter blev de gift. Helle havde været gift før og havde en datter, Lene, fra første ægteskab. I forbindelse med ægteskabets indgåelse oprettede de den 1. oktober 1998 en formgyldig ægtepagt, hvorefter fremtidige erhvervelser i form af arv, gave eller gevinster samt indtægter heraf for begges vedkommende skulle være brøkdelssæreje – ½ fælleseje og ½ skilsmissesæreje.

I 2001 døde Helles far, hvorefter Helles mor sad i uskiftet bo. Da Helles mor ikke kunne overkomme både at passe huset, som hun boede i, og familiens sommerhus, solgte hun sommerhuset til Helle, som var forældrenes eneste barn. Sommerhuset, der var gældfrit, havde en værdi af 500.000 kr. Helle skulle dog kun betale sin mor 400.000 kr. – en prisreduktion, som Helle skulle betragte som "en form for arveforskud", som moderen udtrykte det. Købesummen finansierede Helle ved hjælp af et kreditforeningslån på 300.000 kr. samt 100.000 kr., som hun havde sparet op.

I 2003 var Helle heldig at vinde i lotto, idet hun den 1. februar fik en gevinst på 850.000 kr. Hun indfriede straks resten af kreditforeningslånet, som nu var på 280.000 kr. Med penge fra gevinsten købte hun derudover samme måned en ny bil og forærede Morten denne. Bilen kostede 210.000 kr. Ved samme lejlighed forærede hun sin datter Lene, som netop var blevet skilt, 25.000 kr. af gevinsten til indskud i en lejlighed.

I løbet af foråret 2003 begyndte ægteskabet mellem Helle og Morten at gå dårligt. Morten ønskede at sælge sin ejerlejlighed til en kollega. Helle havde ikke spor lyst til at flytte og nægtede at give samtykke til salget. Stemningen blev yderligere forværret, da Helle senere på foråret mødte en anden mand på et efteruddannelseskursus og begyndte at tale om skilsmisse. Morten blev meget vred over Helles affære. Om aftenen den 26. maj, hvor han havde drukket tæt, fik han, under trussel om at han ville begå selvmord, Helle til dels at underskrive en ny ægtepagt, som ophævede den tidligere ægtepagt fra 1998, dels til at underskrive en erklæring om samtykke til salget af ejerlejligheden. Da

han var blevet ædru, angrede han over for Helle og sagde til hende, at han havde revet både ægtepagten og samtykkeerklæringen i stykker.

Den 1. juni 2003 flyttede Helle hjemmefra. Den 11. juni investerede Helle resten af sin lottogevinst i obligationer med et pålydende på 300.000 kr. med et afkast på 2% p.a. med halvårlig rentetilskrivning (11. juni og 11. december). Ægtepagten, som Morten ikke havde destrueret, anmeldte han til tinglysning den 2. november. Den 26. november døde Helles mor. Den 28. november blev Helle og Morten separeret.

Gør parternes bo op pr. 11. december 2003 under hensyntagen til, at begge ægtefæller ønsker mest muligt. Helle ønsker at overtage ejerlejligheden. Det viser sig under skiftet, at Morten har solgt denne til sin kollega ved købsaftale af 1. august 2003 med overtagelse pr. 1. februar 2004. Helle gør straks køberen opmærksom på, at den fremviste samtykkeerklæring burde være destrueret af Morten, og at handlen derfor ikke kan gennemføres. Har Helle mulighed for at få ejerlejligheden udlagt i forbindelse med skiftet? Helle ønsker også bilen tilbage. Morten protesterer mod dette og anfører, at gaven til Helles datter derimod skal føres tilbage til boet.

Det kan ud over ovenstående oplyses, *at* ejerlejligheden er solgt for 1 mio. kr. svarende til dens værdi, men at Mortens kollega endnu intet har betalt, *at* lånene i ejerlejligheden udgør 800.000 kr., *at* sommerhuset har en værdi af 600.000 kr., *at* bilen nu er 177.000 kr. værd, *at* obligationerne har en værdi af 300.000 kr., *at* arven efter Helles forældre udgør 600.000 kr., *at* Helles indbo, som hun medbragte i ægteskabet, nu har en værdi af 50.000 kr., samt *at* Morten har en lønkonto med et indestående på 50.000 kr.

Løsningsvejledning til opgave 1

Ejerlejligheden

Ejerlejligheden tilhører Morten og er omfattet af formuefællesskabet. Helle har i forbindelse med skiftet mulighed for at få udlagt familiens bolig efter FSKL § 70 a, stk. 2, 2. pkt., nr. 1, hvis lejligheden skønnes at have en større betydning for Helle end for Morten.

Dette forudsætter dog, at ejerlejlighedssalget kan omstødes. Lejligheden tjener utvivlsomt til familiens bolig, og salg heraf er omfattet af RVL § 18. At samlivet er ophævet, medfører ikke, at beskyttelsen efter RVL § 18 ophører. Helle skulle således give samtykke til salget. Det af Helle afgivne samtykke – under trussel om Mortens selvmord – må anses for ugyldigt, jf. AFTL § 29. Om handlen kan omstødes, afhænger af købers viden om forholdene, jf. RVL § 18, stk. 2. Køber, som er Mortens kollega, ved utvivlsomt, at Morten og Helle er gift. Køber skal derfor godtgøre, at han med føje tror, at samtykke er givet. Morten har vist ham en samtykkeerklæring fra Helle, og han har næppe grund til at tvivle på dens gyldighed. At Helle på et senere tidspunkt gør køber opmærksom på, at samtykkeerklæringen ikke er gyldig, er ikke afgørende, da køber ved aftalens indgåelse var i god tro. Handlen kan således ikke omstødes, og Helle har allerede som følge heraf ikke mulighed for at få ejerlejligheden udlagt.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 428-429, 433-434, 437-444.

Ægtepagterne og formueordningen

Den første ægtepagt etablerer et brøkdelssæreje, som har hjemmel i RVL § 28, stk. 1, nr. 1, samt § 28, stk. 2. Den anden ægtepagt, som er en særejeophævelsesægtepagt efter § 28 b, stk. 1, anmeldes til tinglysning inden skæringsdagen. Dette kan Morten ensidigt gøre, jf. § 49, uanset samlivet mellem ægtefællerne er ophørt. Imidlertid foreligger der ved oprettelsen en ugyldighedsgrund, idet Helle har underskrevet under trussel om Mortens selvmord. Ægtepagten er derfor ugyldig, jf. AFTL § 29, og får ingen virkning.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 372-375, 406, 411.

Gaverne – bil og kontantbeløb

Helle har foræret Morten en gave til en værdi af 210.000 kr. En gave af denne størrelsesorden mellem ægtefæller kræver ægtepagt, RVL § 30, stk. 1. Der foreligger ikke ægtepagt, og gaven er derfor ugyldig. Bilen tilhører således Helle. Bilen placeres i Helles brøkdelssæreje, da den er surrogat for en del af lottogevinsten og dermed omfattet af ægtepagten.

Med hensyn til gaven til Helles datter må vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 1, overvejes. Da gaven er givet med penge fra lottogevinsten, som er omfattet af ægtepagten om brøkdelssæreje, er fællesboet ved Helles disposition blevet formindsket med 12.500 kr. (½ fælleseje). Som gave til en datter i anledning af en stor gevinst, kan dispositionen ikke karakteriseres som misbrug. Set i forhold til Helles fællesejeformue på godt ½ mio. kr., kan 12.500 kr. heller ikke siges at være en væsentlig formindskelse af bodelen. Et

vederlagskrav må på denne baggrund afvises.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 419-421, 475-477, 489-490.

Sommerhuset

Sommerhuset tilhører Helle og er fælleseje som følge af surrogationsprincippet. Helle har købt sommerhuset af sin mor, og betalingen til Helles mor er sket med fællesejemidler. Gaven, som Helle fik af sin mor i forbindelse med købet, bestod i en prisreduktion til en værdi af 100.000 kr. – og ikke i ejendommen som sådan. Gaven er omfattet af ægtepagten om brøkdelssæreje, hvilket medfører et vederlagskrav til Helle efter RVL § 23, stk. 3, på 50.000 kr. (½ særeje).

Helle indfrier senere kreditforeningslånet på 280.000 kr. med penge fra lottogevinsten. Dette giver Helle et yderligere vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 3, på 140.000 kr., da gevinsten ligeledes er omfattet af ægtepagten om brøkdelssæreje.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 424-425, 612-615.

Obligationer og arven

Helle har købt obligationer for resten af lottogevinsten. Som følge af surrogationsprincippet er obligationerne til en værdi af 300.000 kr. brøkdelssæreje. Obligationerne giver et afkast på 2% p.a. Renterne er også brøkdelssæreje, jf. RVL § 28, stk. 3, og ægtepagten. Rentetilskrivningen frem til 28. november, som er skæringsdagen, skal medtages som et aktiv i boopgørelsen. Det samme gælder rentetilskrivningen fra den 28. november til den 11. december, da også indtægter opstået efter skæringsdagen skal medtages i boopgørelsen, når de udspringer af et aktiv, der er en del af boet på skæringstidspunktet. Renterne udgør i alt 3.000 kr.

Arven fra Helles forældre, som er faldet inden skæringsdagen og derfor skal medtages i boopgørelsen, er omfattet af ægtepagten og dermed brøkdelssæreje.

Litteratur: Familieret, 1996, s. 387-388, 398, 570-573.

Boopgørelsen

	Morten fælleseje	Helle fælleseje	brøkdelssæreje
Provenu ved salg af ejerlejlighed	200.000 kr.		
Sommerhus		600.000 kr.	
Bil			177.000 kr.
Obligationer			300.000 kr.
Renter			3.000 kr.
Arv			600.000 kr.
Indbo		50.000 kr.	
Lønkonto	50.000 kr.		
I alt fælleseje	250.000 kr.	650.000 kr.	
Brøkdelssæreje			1.080.000 kr.
fællesejebrøk ½		540.000 kr.	
Nettobodele	250.000 kr.	1.190.000 kr.	

Boslodsberegning:

Vederlagskrav forlods RVL § 23, stk. 3		190.000 kr.
Resten ligedeles (1.190.000÷190.000+250.000):2		
	625.000 kr.	625.000 kr.
Boslodder	625.000 kr.	815.000 kr.

Helle skal som boslodstilsvar aflevere (1.190.000 ÷ 815.000 kr.) = 375.000 kr. til Morten.

Opgave 2

Thorkil Tuxen – hvis nærmeste legale arvinger var hans tre yngre brødre, Alfred, Balder og Carl – bestemte i et formgyldigt testamente oprettet i december 2002 følgende:

"Min bror Alfred skal have min varebil, som han har lånt næsten lige siden, den blev købt som ny i 1999. Derudover skal han have 500.000 kr.

Min fætter Eigil, som jeg er lige så nært knyttet til som til Alfred, skal have min personbil, fordi han utrætteligt har hjulpet mig med bilreparationer så mange gange. Derudover skal han have 500.000 kr.

Min øvrige formue efterlader jeg til Dansk Flygtningehjælp."

Thorkild Tuxen havde ikke tidligere oprettet testamente.

I sin livsforsikring med en dødsfaldssum på 700.000 kr. havde Thorkild Tuxen – også i december 2002 – formgyldigt ændret begunstigelsesbestemmelsen fra "mine legale arvinger" til "min bror Balder".

I januar 2003 blev Thorkild Tuxens personbil, en ældre Mercedes, som han havde haft i en årrække, totalskadet ved et færdselsuheld, og han fik udbetalt bilens værdi – 200.000 kr. – fra sit kaskoforsikringsselskab.

I starten af februar 2003 købte Thorkild Tuxen en ny Mercedes-personbil for 1,1 mio. kr.

I løbet af februar og marts 2003 blev Thorkild Tuxen forbitret over Dansk Flygtningehjælps holdning til en række spørgsmål knyttet til indvandring og indvandrere. I et læserbrev af 6. marts 2003 betegnede han Dansk Flygtningehjælp som "en hoben islamister", og med henblik på en ændret affattelse af testamentet bestilte han den 7. marts 2003 tid hos sin advokat, hvem han i telefonen meddelte: "Dansk Flygtningehjælp skal ikke arve noget efter mig".

Den 12. marts 2003 – to dage før det berammede møde med advokaten – døde Thorkild Tuxen, som havde været meget alvorlig syg siden oktober 2002. Han blev 64 år.

Ud over livsforsikringen efterlod han sig varebilen vurderet til 200.000 kr., den nye Mercedes vurderet til 1 mio. kr. samt i øvrigt 3,4 mio. kr.

Hvorledes skal Thorkild Tuxens efterladenskaber fordeles, når alle kræver mest

muligt?

Løsningsvejledning til opgave 2

Livsforsikringen og boets størrelse

Eftersom livsforsikringen på 700.000 kr. tilfalder Balder som formgyldig begunstiget uden om boet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt., er boet på 3,4 mio. kr. + 200.000 kr. (varebilen) + 1 mio. kr. (Mercedesen), i alt 4,6 mio. kr.

Eftersom Alfred utvivlsomt skal have varebilen + 500.000 kr., eftersom Eigil utvivlsomt skal have 500.000 kr., er resten af boets midler 3,4 mio. kr., når bortses fra testationen over "min personbil".

Hvad betyder "min personbil"?

Ordene "min personbil" kan læses således, at Eigil skal have den nye Mercedes. Herimod taler – stærkt og afgørende – dels at ordene "fordi han utrætteligt har hjulpet mig med bilreparationer så mange gange" (efter al sandsynlighed reparationer på den gamle Mercedes, som Thorkild Tuxen havde "haft i en årrække") dels ordene "som jeg er lige så nært knyttet til som til Alfred" – Alfred får en bil til en værdi af kun 200.000 kr.

Ordene "fordi han utrætteligt har hjulpet mig med bilreparationer så mange gange" kunne føre til, at "min personbil" skulle forstås som netop den gamle Mercedes – og altså kun, hvis den er i behold – en løsning, der dog ikke er forenelig med det ønske om at ligestille Alfred og Eigil, som ligger i ordene "som jeg er lige så nært knyttet til som til Alfred". Denne løsning er derfor ikke nærliggende.

Ønsket om at ligestille Alfred og Eigil vil derimod blive virkeliggjort ved, at Alfred får varebilen (200.000 kr.) + 500.000 kr., og Eigil får, hvad der svarer til den gamle Mercedes' kaskoforsikringssum (200.000 kr.) + 500.000 kr. Thorkild Tuxen har næppe ved testamentsoprettelsen, hvor han var meget alvorlig syg, forestillet sig, at den gamle Mercedes ikke ville være der ved hans død – den blev totalskadet ved et færdselsuheld.

Tilbagekaldelsen af residualarvingsindsættelsen

Der gælder ikke noget formkrav for tilbagekaldelse af testamenter, jf. AL § 46, stk. 1 – tilbagekaldelsen skal blot være utvetydig. Der kan ikke være tvivl om, at Thorkild Tuxens meddelelse til advokaten om, at "Dansk Flygtningehjælp skal ikke arve noget efter mig" – en meddelelse som må sammenholdes med læserbrevet og hvad, der affødte dette – er ensbetydende med, at Dansk Flygtningehjælp ikke er arving. Advokaten skal blot udforme konsekvenser af denne beslutning.

Dermed er testamentets residualarving borte, og de øvrige midler i boet, som der ikke er testeret over, er "i spil" mellem de legale arvinger og legatarerne.

Exheredationen af Carl

Dispositioner*ne* i december 2002 fra Thorkild Tuxens side tyder klart på, at han ikke har haft noget ønske om at efterlade noget til Carl – ved testamentet testerer han over *hele* sin almindelige formue, og ved den *samtidige* livsforsikringsbegunstigelse ændrer han netop "mine legale arvinger" til "min bror Balder". Carl skal derfor ikke have del i de 3,2 mio. kr.

Legatarerne og/eller de legale arvinger?
Hvorledes skal de 3,2 mio. kr. (3,4 mio. kr. – de 200.000 kr. til Eigil) så fordeles?

Det forekommer meget nærliggende at anse Thorkild Tuxens *samlede* dispositioner i december 2002 – der blev truffet af en mand, som var blevet meget alvorlig syg – som et ønske om at ligestille **Alfred** [varebilen (200.000 kr.) + 500.000 kr.], **Eigil** [den gamle Mercedes (200.000 kr.) + 500.000 kr.] og **Balder** (livsforsikringen på 700.000 kr.). Det forekommer tilsvarende nærliggende at dele de 3,2 mio. kr. lige mellem Alfred, Balder og Eigil.

Alternativerne er at dele de 3,2 mio. kr. *alene* mellem de to resterende legale arvinger, Alfred og Balder, eller *alene* mellem legatarerne, Alfred og Eigil – og disse alternativer forekommer ikke rigtige, selv om valget ofte står mellem tilvækstret for legatarerne eller fordeling mellem de legale arvinger. En konkret fortolkning af de samlede dispositioner i december 2002 må føre til en ligedeling mellem de tre begunstigede.

Litteratur: Arveret 1998 s. 13, 175-177, 182-184, 227, 229, 231-232, 234-238, særlig note 15.